

Raadsvoorstel

Opsteller

Versteeg, Lotte

Vergadering van

9 november 2021

Kenmerk

Z/21/029371 / D/21/038837

Portefeuillehouder

Ad de Regt

Portefeuille

Duurzaamheid en milieu inclusief klimaatadaptatie

Onderwerp

Opties nieuw Beleidsplan Gemeentelijk Water en Klimaatbestendig 2023 - 2027.

Samenvatting

Dit raadsvoorstel gaat over de basisuitgangspunten voor het nieuw op te stellen Beleidsplan Gemeentelijk Water en Klimaatbestendig 2023 – 2027. Hierin zijn de gevolgen van de keuzes uit de Strategische Heroriëntatie op rioolvervangingsplan en het uitvoeringsplan Klimaatbestendige Openbare Ruimte (KbOR) verwerkt. Het advies is een strategie om zoveel mogelijk rioolrenovatie (relinen) en bovengrondse maatregelen toe te passen die goedkoper zijn dan rioolvervangingsplan. In drie oudere wijken zijn reconstructies nodig om daar klimaatbestendig te worden en riooloverstorten fors te verminderen. Hiermee beperken we de stijging van de rioolheffing en halen we vastgestelde beleidsambities.

Gevraagd besluit

De Raad besluit:

1. Het Gemeentelijk Waterbeleidsplan en Actieplan Klimaatbestendig 2050 2.0 samen te voegen tot één nieuw 'Beleidsplan Gemeentelijk Water en Klimaatbestendig 2023 – 2027'.
2. De volgende combinatie van opties te laten uitwerken tot een nieuw 'Beleidsplan Gemeentelijk Water en Klimaatbestendig 2023 - 2027':

2a. Basisprincipes “relinen, tenzij” en “bovengrondse maatregelen waar mogelijk” toe te passen.

2b. Om te voldoen aan de wet Milieubeheer nemen we de volgende maatregelen in de Binnenstad voor 2035: reconstructie, rioolvervangingsplan, aanleg hemelwaterriool en panden afkoppelen (optie A);

2c. Reconstructie, rioolvervangingsplan, aanleg hemelwaterriool en infiltratiedrain aanleggen in Bomen- en Bloemenkwartier & 2 locaties in Harmelen voor 2030;

2d. Rioolvervangingsplan en aanleg hemelriolering in Staatsliedenkwartier voor 2050.

Inleiding

Eind 2022 loopt het huidige Gemeentelijk Waterbeleidsplan (GWP) af. Het is nodig dat de gemeenteraad een nieuwe beleidsplan vaststelt voor de periode 2023 – 2027. Dit beleidsplan vormt de inhoudelijke onderbouwing van de rioolheffing en is verplicht vanuit de wet Milieubeheer. Voordat we beginnen met het schrijven van dit beleidsplan is het nodig dat de gemeenteraad de basisuitgangspunten meegeeft. Gebruiken we de huidige uitgangspunten, dan lopen de kosten namelijk hoog op. Dit komt door de uitwerking van de Strategische Heroriëntatie op de rioolheffing. In de voorliggende basisuitgangspunten hanteren we andere principes en gaan we daarmee slimmer om met geld, wat uiteindelijk de stijging minder hoog doet oplopen.

Bij de Strategische Heroriëntatie (SH) is de keuze gemaakt om het reconstructiebudget voor verharding fors te reduceren.

Het gevolg hiervan is dat er nog nauwelijks reconstructies plaatsvinden die gefinancierd worden vanuit verharding. Dit heeft twee gevolgen voor rioleringsbeheer en de kosten hiervoor:

1. Het voordeel van werk met werk maken van rioolvervangings en reconstructie van verharding valt grotendeels weg. De kostprijs van alléén rioolvervangings is bijna even hoog als een reconstructie van verharding gecombineerd met rioolvervangings. Voor vervangings van het riool moet de verharding en fundering er namelijk ook uit. De kosten voor rioolvervangings die de gemeente dekt uit de rioolheffing verdubbelen daarmee.
2. Voor het bestaand gebied is er het uitvoeringsplan Klimaatbestendige Openbare Ruimte (KbOR) en de aanpak voor het terugdringen van riooloverstorten. Deze zijn gebaseerd op de gecombineerde reconstructie – en rioolvervangingscyclus zoals we die tot en met 2020 hebben toegepast. Veel wijken zouden voor 2050 aan de beurt zijn. Hier konden we dan tegelijkertijd tegen lage extra kosten hemelwaterriolering aanleggen, afkoppelen, wateroverlast-knelpunten oplossen en eventueel infiltratiedrains aanleggen om houten funderingspalen te beschermen. Ook hier vervalt het voordeel van werk met werk maken en is er meer geld nodig vanuit de rioolheffing.

Kort samengevat betekent de besparing op de algemene middelen een lastenverzwaring voor de rioolheffing.

De gemeentelijke watertaken uit de Waterwet en/of vastgestelde bestuurlijke ambities waarop het bovenstaande gevolgen heeft zijn:

- Het *afvalwater inzamelen en transporteren naar de rioolwaterzuivering* vraagt een goed functionerende riolering. Structurele situaties waarbij afvalwater regelmatig in panden terechtkomt is volgens Wet Milieubeheer verboden. Dit gebeurt op dit moment wel regelmatig in de Rijnstraat.
- Bij *buien tot 70 mm/uur vindt er geen wateroverlast plaats in bestaande wijken en kernen*. Dit is klimaatlabel B in Actieplan Klimaatbestendig 2.0. Wateroverlast is schade aan panden, ernstige verkeershinder op hoofdwegen en meer dan 30 cm water op straat. Knelpunten die voor wateroverlast zorgen pakken we aan en zijn terug te vinden in KbOR.
- Zoveel mogelijk *reduceren van riooloverstorten*, voortkomend uit GWP, Motie en Plan van Aanpak Riooloverstorten. De belangrijkste middelen om dat te bereiken zijn afkoppelen van daken, tuinverharding en openbare ruimte.
- Indien nodig en effectief *beschermen we houten funderingspalen met grondwater tegen paalrot*. Dit is klimaatlabel B in Actieplan Klimaatbestendig 2.0. Het middel hiervoor is infiltratiedrains.

Dit raadsvoorstel bevat de hoofdlijnen. In de bijgevoegde notitie vindt u veel meer informatie. Deze bevat ook twee kaders waarin we dieper in gaan op de riooloverstorten en aandachtsgebieden voor paalrot.

Participatieproces

Het voorstel betreft de basisuitgangspunten en heeft daarom nog geen participatieproces doorlopen. Hier wordt bij de opstelling van het nieuwe beleidsplan invulling aan gegeven.

Wat willen we bereiken

Gemeente Woerden heeft een goede functionerende riolering en voorkomt zoveel mogelijk wateroverlast, paalrot aan houten funderingspalen en riooloverstorten. Dit borgen we in een nieuw Beleidsplan Gemeentelijk Water en Klimaatbestendig 2023 - 2027.

Wat gaan we daarvoor doen

De keuzes van de gemeenteraad gebruiken we als input voor het schrijven van het nieuwe Beleidsplan Gemeentelijk Water en Klimaatbestendig 2023 – 2027. Na de zomer 2022 wordt deze ter vaststelling aan de nieuwe gemeenteraad aangeboden. Tegelijkertijd nemen we de wijzigingen alvast op in de programmabegroting 2023 – 2026.

Argumenten

1. *In de twee beleidsplannen Gemeentelijk Waterbeleidsplan (GWP) en Actieplan Klimaatbestendig 2050 2.0 in zit veel inhoudelijke overlap en is daarom logisch om in één beleidsplan samen te laten komen.*

Tabel 1 bevat een overzicht van beide beleidsplannen. De onderwerpen hemelwater en grondwater zijn inhoudelijk bijna hetzelfde. De maatregelen hiervan (ca. 90% van het onderdeel klimaatbestendig) worden ook uit de rioolheffing gefinancierd. Daarnaast is het voor zowel eigen organisatie als inwoners en bedrijven handiger om één beleidsplan te hebben waarin alles staat dan twee beleidsplannen.

Tabel 1

Beleidsplan	GWP 2018 – 2022	Actieplan Klimaatbestendig 2050 2.0
Vastgesteld	2017	2020
Onderwerpen	Afvalwater Hemelwater Grondwater	Wateroverlast (hemelwater) Droogte (lage grondwaterstand) Hitte Overstroming
Financiering	100% Rioolheffing	Grotendeels rioolheffing

2.1 Door de basisprincipes “relinen, tenzij” en “bovengrondse maatregelen waar mogelijk” toe te passen voorkomt de gemeente Woerden verdubbeling van de investeringskosten.

Het huidige GWP gaat uit van rioolvervangings aan het einde van de technische levensduur van riolering. Bij rioolvervangings moet ook de verharding en fundering uit. Bij een gecombineerde reconstructie en rioolvervangings werden deze kosten verdeeld over verharding en riolering. Nu het reconstructiebudget van verharding fors is verkleind moet riolering deze kosten dekken. Dit zorgt samen met de inflatie voor een stijging van de gemiddelde investeringskosten voor rioolvervangings naar 215% tot en met 2050.

Het principe ‘relinen, tenzij’ is een alternatief van rioolvervangings. Dit is de renovatie van het riool door de techniek ‘relinen’ waarbij de straat niet open hoeft. Hierdoor gaat de oude rioolbuis 50 jaar langer mee en het is goedkoper dan vervangen. Een voorwaarde om te relinen is dat de rioolbuis nog voldoende recht ligt. Daarom is dit op slappe bodem niet mogelijk. Ook moet er geen andere aanleiding zijn om de straat op te maken voor bijvoorbeeld een hemelwaterriool of infiltratiedrain, want dan verdwijnt het kostenvoordeel.

Voor de Strategische Heroriëntatie werd het regenwater probleem opgelost door de aanleg van een hemelwaterriool. Dit riool werd dan tegelijk met het vervangen van de oude riolen in de grond gelegd. Doordat de reconstructies fors zijn gereduceerd, vervalt deze meekoppelkans en is de aanleg van een hemelwaterriool niet meer rendabel. Het principe “bovengrondse maatregelen waar mogelijk” betekent dat we waar mogelijk door middel van stroombanen en waterberging in groen, wateroverlastknelpunten oplossen in plaats van een hemelwaterriool aan te leggen. Daarnaast verminderen we riooloverstorten door bovengronds openbare ruimte af te koppelen in plaats van hemelwaterriool aan te leggen. Ook het extra stimuleren van pandeigenaren om hun daken af te koppelen hoort hierbij met een verdubbeling van het subsidiebedrag tot €200.000 per jaar tot 2030.

Door deze twee principes toe te passen blijven de gemiddelde investeringskosten tot en met 2050 op 100%. Terwijl de gemeente Woerden wel de gemeentelijke watertaken naar behoren uitvoert en in 2050 klimaatbestendig is. Dit geldt alleen niet voor drie oudere wijken in Woerden en voor twee locaties in Harmelen. In die wijken stellen we een alternatieve aanpak voor.

2.2 Door een grondige aanpak van de Binnenstad (optie A) komt er een structurele oplossing van de instroom van (afval)water in panden in de Rijnstraat, lossen we de wateroverlastknelpunten op en verminderen we daar fors de riooloverstorten.

Onderstaande tabel bevat een overzicht van de drie opties. Het verschil tussen optie A en B is het tijdspad. Bij optie A is alles afgerond in 2035 en bij optie B worden de maatregelen pas genomen aan het einde van de technische levensduur van de huidige riolering tot en met 2060. Belangrijk om te vermelden is dat met 14,5 miljoen euro alleen het hoogst noodzakelijke wordt gedaan. Optie C is goedkoper, maar lost niet alle wateroverlastknelpunten op en vermindert de riooloverstorten beperkt. Er verandert weinig aan de inrichting van het rioolstelsel, dat de oorzaak is van de problemen.

Tabel 2

Nr	Maatregel	Kosten	Effecten
A	Overall reconstructie, dwa en hwa aanleggen en panden afkoppelen voor 2030	14,5M	+ Afvalwater in panden, hemelwateroverlast en riooloverstorten structureel opgelost in 2035 - Kapitaalvernietiging
B	Overall reconstructie, dwa en hwa aanleggen en panden afkoppelen voor 2060	14,5M	+ Afvalwater in panden, hemelwateroverlast en riooloverstorten structureel opgelost. + Minder stijging van de rioolheffing nodig dan bij optie A - Duurt tot 2060 en <i>niet</i> volledig klimaatbestendig in 2050
C	Relinen wanneer nodig en oplossing afvalwater in panden en wateroverlast	8 - 9M	+ Afvalwater in panden en meeste hemelwateroverlast opgelost in 2030 - Vermindering riooloverstorten beperkt

2.3 Door rioolvervanging en aanleg van hemelwaterriolering in Bomen- en Bloemenkwartier + twee locaties in Harmelen lossen we de wateroverlastknelpunten op en verminderen we daar fors de riooloverstorten. Door een infiltratiedrain in het noordelijke deel van het Bloemenkwartier verlagen we het paalrotrisiko fors.

De meerkosten ten opzichte van het zoveel mogelijk relinen van de bestaande gemengde riolering (zie beslispunt 2.1) bedragen 6,5 – 8,5 miljoen euro. De reden voor de marge is dat we nog moeten onderzoeken of in het Bomenkwartier bodemdalingsremmende maatregelen nodig zijn. De keuze om dit niet te doen betekent dat we in deze wijken wateroverlast, riooloverstorten en paalrot *niet* worden voorkomen of verminderd. Daardoor is gemeente Woerden in 2050 *niet* klimaatbestendig.

2.4 Door rioolvervanging en aanleg van hemelwaterriolering in Staatsliedenkwartier verminderen we daar fors de riooloverstorten.

We vervangen bij het einde van de technische levensduur rond 2040 – 2050 het huidige gemengde riool voor twee rioolbuizen voor afvalwater en hemelwater. De meerkosten ten opzichte van het zoveel mogelijk relinen van de bestaande gemengde riolering (zie beslispunt 2.1) bedragen 10 miljoen euro. De keuze voor zoveel mogelijk relinen zou betekenen dat er niets verandert aan de bestaande situatie. Door klimaatverandering zullen de riooloverstorten toenemen.

Tabel 3 bevat een overzicht van ‘relinen, tenzij’, ‘bovengronds waar mogelijk’ en de reconstructies van de drie wijken in de tijd gezet. De notitie in bijlage bevat ook een kaart met daarop aangegeven welk beleid geldt voor welke wijk.

Tabel 3

	2025	2030	2035	2040	2045	2050	> 2050
Relinen, tenzij							
Bovengronds							
Binnenstad A							
Bomen en Bloemenkwartier							
Staatsliedenkwartier							

Kanttekeningen, risico's en alternatieven

2.1 Door alleen de basiprincipes "relinen, tenzij" en "bovengrondse maatregelen waar mogelijk" toe te passen verlaagt gemeente Woerden de ambities voor verminderen van wateroverlast (net 100% klimaatlabel B) en riooloverstorten tot een acceptabel niveau (meestal voorkomen).

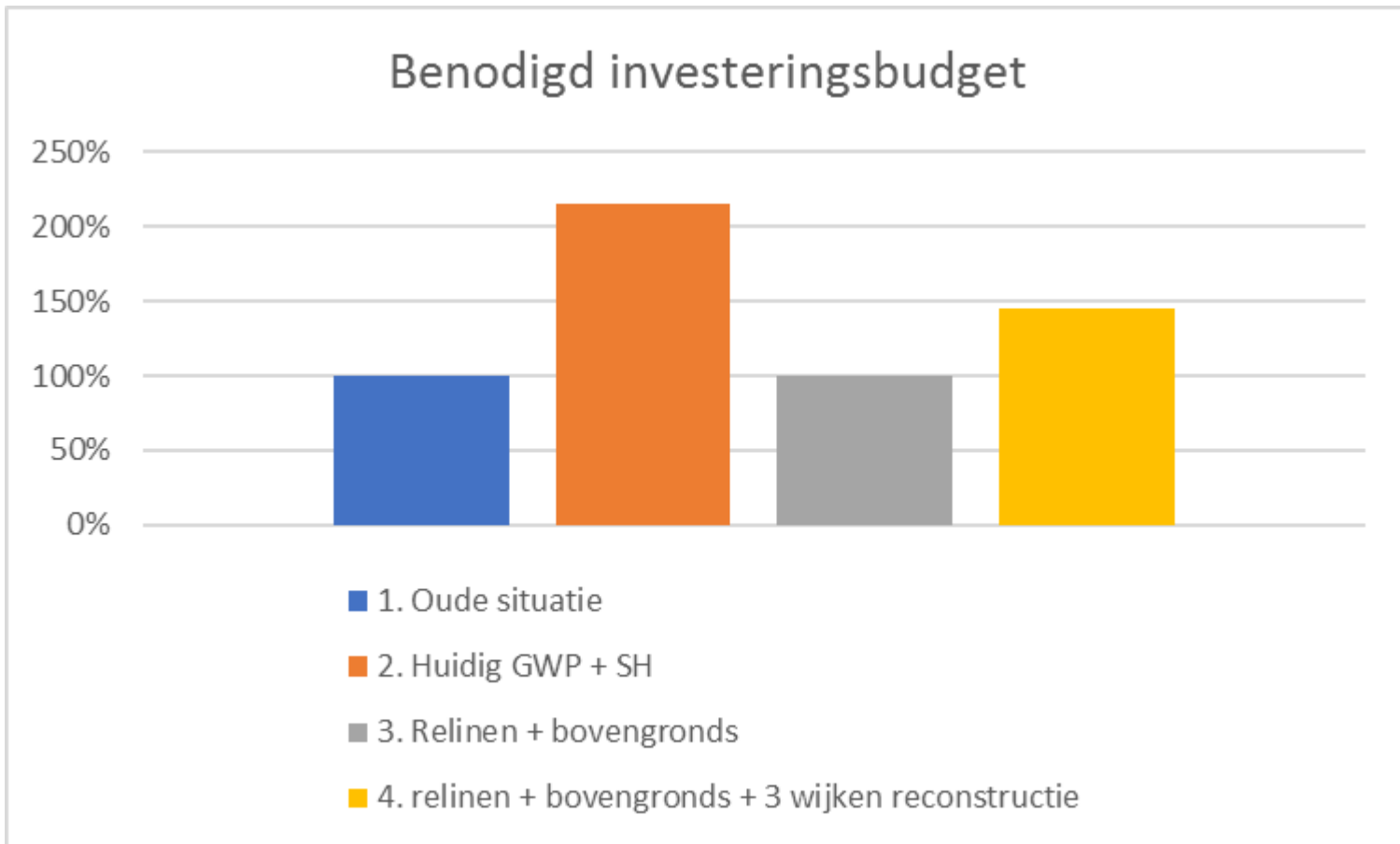
Waar het niet strikt noodzakelijk is om openbare ruimte af te koppelen of een hemelwaterriool aan te leggen wordt dit ook niet gedaan. Dit is een versobering van het beleid uit het huidige GWP en Actieplan Klimaatbestendig 2050 2.0.

2.2 De opties voor Binnenstad, Bomen- en Bloemenkwartier en Staatsliedenkwartier zijn niet de goedkoopste opties.

Door te kiezen voor reconstructie van de drie uitzonderingswijken, zijn we in 2050 klimaatbestendig en hebben we overstorten teruggedrongen. Daarmee voldoen we aan rijksbeleid en onze eigen beleidsplannen en doelen.
Zo houden we Woerden leefbaar.

Financiële gevolgen van het voorgestelde besluit

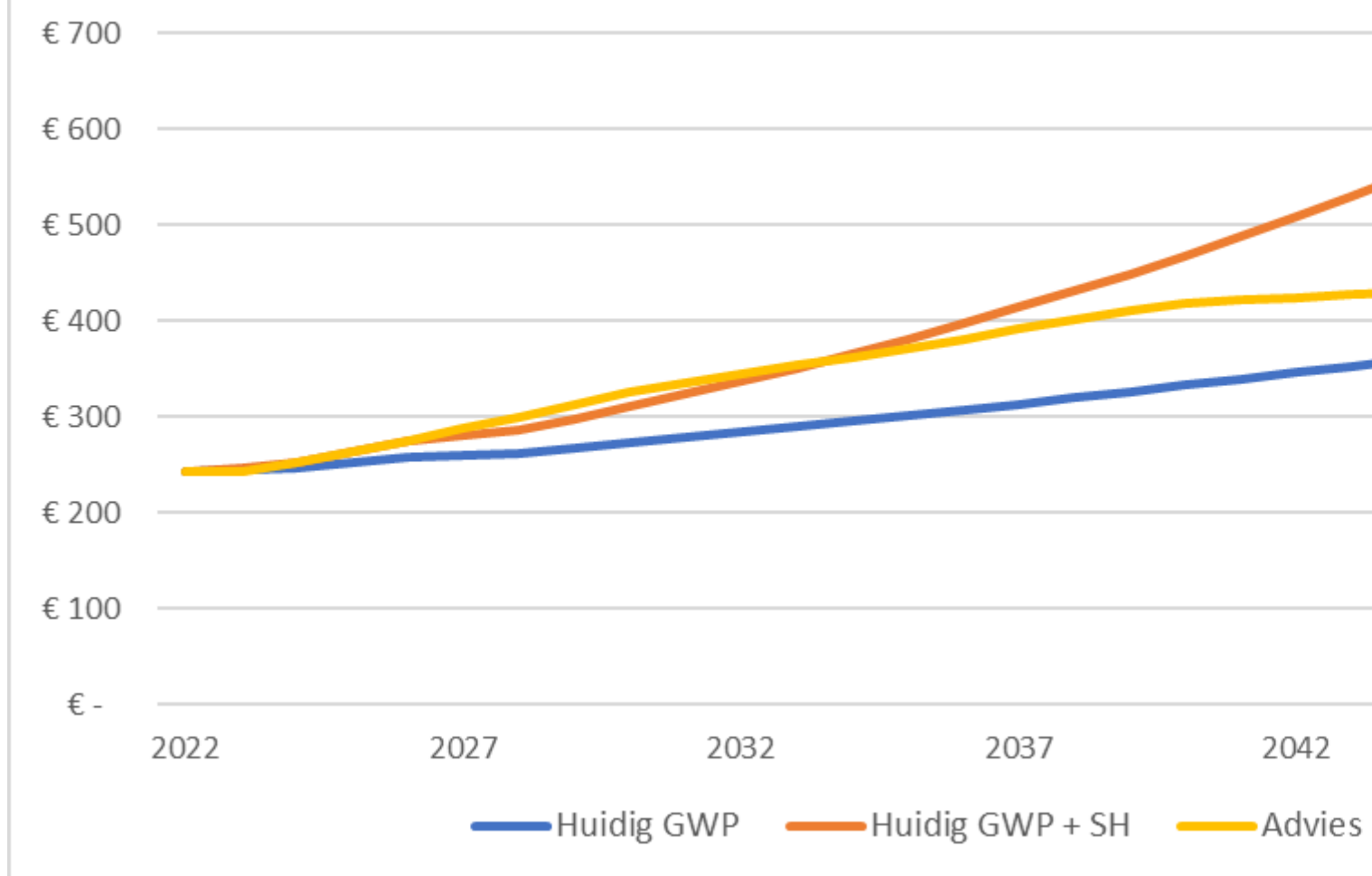
Grafiek 1 bevat een overzicht van het benodigde investeringsbudget t.o.v. van de situatie voor de strategische heroverweging (SH). Het huidige vervangingsbeleid van riolering en dat riolering 100% van de investeringskosten betaald is 215%. Dit beleid vervangen door 'Relinen, tenzij' en 'Bovengronds waar mogelijk' kost 100%. Als de gemeente Woerden de Binnenstad, Bomen- en Bloemenkwartier en Staatsliedenkwartier reconstrueert inclusief hemelwaterriolering en infiltratiedrains dan zijn de gemiddelde investeringskosten tot en met 2050 ca. 145%.

Grafiek 1

Grafiek 2 laat een indicatie zien van hoe de rioolheffing zich ontwikkelt tot 2050. De blauwe lijn laat de stijging zien van het huidige GWP, de oude situatie. De bruine/oranje lijn laat het gevolg zien van de keuzes uit de Strategische Heroverweging. Mogelijk doordat in de loop van de tijd toch her en der werk met werk maken met verharding kan deze lijn iets lager uitvallen. De gele lijn laat de kostenstijging zien van het advies ('relinen, tenzij' en 'bovengrondse maatregelen waar mogelijk' en in drie wijken reconstructie). De gemiddelde *jaarlijkse* kostenstijging van het advies is 3,8% in 2023 – 2027 en 1,9% in 2028 – 2050, terwijl het huidige GWP uitgaat van 1,4% in 2023 – 2027 en 1,8% in 2028 – 2050. In de notitie vindt u op pagina 9 een overzicht van de indicatieve kostenstijging per optie.

Rioolheffing 2022 - 2050 (indicatie)

Grafiek 2

Communicatie

We zullen onze regionale partners op gebied van waterbeheer en klimaatadaptatie betrekken bij het opstellen van het nieuwe beleidsplan. Onze regionale partners zijn Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden, Provincie Utrecht en Drinkwaterbedrijf Oasen.

Vervolgproces

Zie het onderdeel 'uitvoering'.

Bevoegdheid raad

De raad is bevoegd om over dit voorstel een besluit te nemen op grond van artikel 108 j. 147 Gemeentewet.

Bijlagen

1. Notitie 'Opties nieuw Beleidsplan Gemeentelijke Water en Klimaatbestendig 2023- 2027' (JOIN nummer D/21/039248)
2. Raadsbesluit 'Opties nieuw Beleidsplan Gemeentelijke Water en Klimaatbestendig 2023- 2027' (JOIN nummer D/21/039313)